

Evaluation of the 2018 Undergraduate Curriculum of the Turkish Teaching Program on the basis of the Opinions of Faculty Members

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi

Miriam Zeliha Stebler*

Necdet Aykaç**

Geliş / Received: 20.08.2019

Kabul / Accepted: 05.10.2019

ABSTRACT: The current study aims to evaluate the 2018 undergraduate curriculum of Turkish teaching program on the basis of the opinions of faculty members working in this field. The study employed the qualitative research design. The study group of the current research is comprised of 17 faculty members working in the departments of Turkish teaching in different universities and responding to an online interview form on a volunteer basis. The opinions of the participating faculty members were collected by using a Written Opinion Seeking Form. The draft form was submitted to review of experts in the fields of Turkish teaching, curriculum development and measurement and evaluation and then its final form was given. The form consists of 4 open-ended questions to elicit personal information and 12 open-ended questions to elicit opinions about the curriculum. The form was sent to the institutional e-mail addresses of faculty members. A total of 17 faculty members returned the forms from which the data of the current study were obtained. In the analysis of the collected data, the descriptive analysis approach was used. The themes were constructed on the basis of the interview questions. The data were analyzed within the framework of the determined themes and thus codes were created and then interpreted with the support of direct quotations. As a result of the current study, it was found that the faculty members generally expressed negative opinions. Particular criticism was levelled to the reduction of class hours and time allocated to practice, abolishment of some courses, and greater emphasis put on theory rather than practice.

Keywords: Turkish teaching undergraduate curriculum, faculty member, curriculum evaluation

ÖZ: Bu araştırma 2018 Türkçe Öğretmenliği lisans programını alanda görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu farklı üniversitelerdeki Türkçe Eğitimi bölümlerinde görev yapıp gönüllü olarak çevrimiçi görüşme formunu yanıtlayan 17 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Öğretim elemanlarının görüşleri, araştırmacılar tarafından geliştirilen Yazılı Görüş Alma Formu ile alınmıştır. Taslak forma, Türkçe alanında uzman kişiler, program geliştirme ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleriyle son şekli verilmiştir. Nihai form kişisel bilgilerle ilgili 4, program ile ilgili 12 açık uçlu sorudan oluşmuştur. Form, öğretim elemanlarının kurumsal e-posta adreslerine gönderilmiştir. Dönüş yapan 17 öğretim elemanının görüşlerine ulaşılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Temalar, görüşme soruları temel alınarak oluşturulmuştur. Belirlenen temalar çerçevesinde veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş, doğrudan alıntılarla birlikte yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretim elemanlarının genelde olumsuz görüşler bildirdikleri görülmüştür. Özellikle ders saatlerinin ve uygulama saatlerinin azaltılması, bazı derslerin kaldırılması ve programın uygulamadan daha çok kuramsal ağırlıkta olduğu yönünde eleştiriler görülmüştür.

* Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Giresun, meryemzeliha8@hotmail.com

** Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Muğla, necdetaykac@mu.edu.tr

Anahtar sözcükler: Türkçe öğretmenliği lisans programı, öğretim üyesi, program değerlendirme

Giriş

Bir ülkenin kalkınmasında öğretmenlere önemli roller düşmektedir. Öğretmenlerin, bu rollerini yerine getirebilmeleri için meslek öncesinde ve meslek içinde iyi bir eğitim almaları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin özellikle hizmet öncesinde almış oldukları eğitimin niteliği gelecek nesilleri doğrudan etkilemektedir. Yeni yetişecek bireylere rehberlik edecek, geleceğin şekillenmesinde etkili olan öğretmenin bu işlevini yerine getirebilmesi için yeterli nitelikleri kazanmış olması gerekir. Çünkü eğitimin niteliği büyük oranda öğretmenin niteliği ile doğrudan orantılı görünmektedir. Eğitim sisteminin işleyişini ve verilen hizmetin niteliğini belirleyen en önemli profesyonel öge öğretmenlerdir (Tedmem, 2014). Kavcar'a (2002a) göre iyi eğitimi iyi öğretmenler; nitelikli öğretimi de nitelikli öğretmenler yapabilir. Bu yönüyle bir eğitim kurumunun başarısı öğretmenlerin ne kadar başarılı olduklarına bağlıdır. Eğitim sisteminde nitelikli bireyler yetiştirmenin temel belirleyicisi öğretmenlik mesleğinin temel özelliklerini kazanmış nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine bağlı görünmektedir. Zira öğretmenler toplumsal rolleriyle toplumun tüm bireylerinin tutum, duygu ve düşüncelerinde iz bırakacak bir etkiye sahiptirler (Saylan, 2014). Bu yönüyle nitelikli öğretmene sahip olmak öğretmen yetiştirmede temel sorun olarak görülmedikçe eğitimin toplumsal yapıya katkı sağlamasını düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır (Akyüz, 2000). Öğretmenlerin bu niteliği kazanması lisans düzeyinde öğrenim gördüğü eğitim fakültelerinin ve eğitim fakültelerinde uygulamaya konan lisans programlarının etkililiği ile sağlanabilir. Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarının, öğrencilerin ihtiyaçları ve bilimsel teknolojik gelişmelere göre yenilenmesi gerekmektedir. Ancak programlar yenilenirken program geliştirme ilkeleri göz önüne alınmaz, ihtiyaç saptanmazsa öğretmenin niteliğinin yükseltilmesi hedeflendiği halde bu niteliğin düşmesine neden olunacaktır. Programlarda zaman zaman değişiklikler söz konusu olsa da bu değişimler daha çok siyasi etkenler ve öğretmen eğitiminde mektupla öğretim, uzaktan eğitim, hızlandırılmış eğitim, farklı branşlardan veya mesleklerden kişilerin öğretmen olarak atanması ve pedagojik formasyon eğitimi gibi nicelik sorununu çözmeye yönelik olmuş, istenen öğretmen niteliği bir türlü yakalanmamıştır. Bu yönüyle öğretmen yetiştirmede nitelik sorunu günümüzde de önemini korumaktadır (Sezgin, 2003; Kavcar, 2003b). 2006-2007 öğretim yılında eğitim fakülteleri programlarında önemli bazı değişiklikler yapılsa da bu değişim ve dönüşümler, istenen nitelikte öğretmen yetiştirmenin önünü açamamış ve program birçok açıdan eleştiri konusu olmuştur. Bu eleştiriler programın hazırlanma sürecinden uygulanmaya konmasına ve uygulamadaki programların eksikliklerin göz önüne alınarak geliştirilmesine kadar birçok noktayı kapsamıştır. Türkiye'de program geliştirme uygulamalarında sorunların özellikle ihtiyaçların iyi belirlenmemesi, alanda çalışan akademisyen ve öğretmenlerin görüşlerinin programa yeterince yansıtılmaması, deneme uygulamalarının ya hiç yapılmaması ya da en fazla bir yıl ile sınırlı tutulması, uygulama sonuçlarına göre programın geliştirilme yönüne gidilmemesi noktalarında yoğunlaştığı görülmektedir. 2006-2007 ve en son 2018 yılında uygulamaya konan lisans programlarında da bu sorunların gözlemlendiği söylenebilir.

2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere eğitim fakültesi programlarında ders adlarının değiştirilmesi, yeni bazı derslerin eklenmesi ve ders içeriklerinin yeniden tanımlanması şeklinde gerçekleşen bu değişiklikte seçmeli ders sayılarının artırılması, öğretmenlik eğitiminde yan alan uygulamasının kaldırılması gibi

bazı yeniliklere yer verilmiştir (YÖK, 2006). Ayrıca 2006-2007 yapılanmasıyla öğretmen adaylarının genel kültür dersleri arttırılmış, seçmeli ders olanakları getirilmiş, uygulama ders saatleri azaltılmış ve son olarak 3,5 yıl alan + 1,5 yıl meslek bilgisi eğitiminden vazgeçilerek meslek bilgisi dersleri sürece yayılmıştır (Yıldırım & Vural, 2014). Ayrıca programda Türk dili temel alan derslerinin azaltıldığı, Türk dili alanına hâkim olamayan bir öğretmenin Türkçe öğretimine katkı sağlamasının zor olacağı belirtilmiştir (Çiftçi, 2011). 2006-2007 programı en çok eleştiriyi okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması saatlerinin azaltılması konusunda almıştır. Zira yeni programda pek çok öğretmenlik alanında Okul Deneyimi II dersi kaldırılmıştır. Hatta bazı programlarda Okul Deneyimi I dersi de kaldırılarak öğretmen adaylarının okulu hiç tanımadan öğretmenlik uygulamasına başlatılmalarına neden olunmuştur (Küçükahmet, 2007). 2018 yılında uygulamaya konan Öğretmenlik Lisans Programı kapsamında da bazı bölümlerden okul deneyimi derslerinin kaldırılarak uygulamaların azaltıldığı, 2006-2007 programında %27 oranında uygulama dersleri varken 2018 programında bu oranın %7'ye kadar düşürüldüğü ve böylece programın teorik ağırlıklı bir programa dönüştüğü görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin bilgi kadar bir beceri mesleği olduğu ve etkili bir öğrenme sürecinin uygulama süreci ile sağlanabileceği göz önüne alındığında programın nitelikli öğretmen yetiştirme anlamında en büyük engeli bünyesinde taşıdığı söylenebilir. Araştırmanın kapsamında yer alan Türkçe lisans programında yer alan eksiklikler yalnızca öğrencilerin Türkçe alanındaki başarılarını düşürmeyecek diğer alanlarda başarısız olmalarına da neden olabilecektir. Zira Türkçeyi etkin kullanma becerisi eğitim ve öğretimin ana omurgasını teşkil etmektedir. Bu açıdan bakıldığında anlama ve anlatma alanlarına ait temel dil becerilerine sahip olma ya da olmama durumu öğrencilerin yalnızca Türkçe başarısını etkilemekle kalmayıp tüm derslerdeki başarılarını da doğrudan etkileyebilmektedir. Aynı şekilde eğitim kurumlarında bireylere kazandırılması gereken en önemli becerilerden birisini oluşturan Türkçeyi etkin, doğru kullanma becerisi, üst düzey dilsel, zihinsel ve sosyal becerilerin tamamının kullanılabilmesinin de bir göstergesi olabilmektedir (Göçer, 2013). Türkçenin çocuğun, anlama ve anlatma gücünü önemli oranda geliştirebileceği dikkate alındığında öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde önemli bir rolü olacağı söylenebilir (Sever, 2004). Bu açıdan bakıldığında öğretmen eğitimi kapsamında Türkçe öğretmenlerinin nitelikli yetiştirilmesinin ayrı bir önemi vardır. Marshall'a göre "Ana dili öğretimi bir dört yol kavşağıdır. Oraya uğramadan geçen hiçbir ders yoktur. Bütün dersler ana diliyle anlatılır." (Marshall, 1994). Ancak alanyazın incelendiğinde Türkçe dersi ve lisans programları ile ilgili önemli sorunlar yaşandığı görülmektedir. Bu sorunlar içinde öğretmen yetiştirme programlarındaki sıkıntılar ve Türkçe öğrenimi ve öğretimindeki yetersizlik ön plana çıkmaktadır. Benzer şekilde Kurudayıoğlu ve Tüzel'in (2008) yaptığı araştırmalarda 2006-2007 Türkçe öğretmenliği lisans programlarında MEB tarafından belirlenen Türkçe öğretmenliği yeterliliklerinin alan ve alan eğitime yönelik derslerde %48'inin ve alan derslerinin %12'sinin ancak karşılanabildiği saptanmıştır. Ancak 2006 programı ile ilgili yapılan eleştirilerde alan derslerine genel kültür ve meslek bilgisinden daha fazla yer verildiği ifade edilmiştir. Bu durumun düzeltilmesi için de Türkiye'de uygulanmakta olan öğretmenlik programları dersleri, genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi kategorilerinin yeniden gözden geçirilerek ders kategorilerinin birbirlerine ilişkin oran ve ağırlıklarının genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri lehine değiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir (Başkan & Aydın, 2006). Bu açıdan bakıldığında 2006-2007 programının alan yeterliliklerini karşılayamamanın yanında genel kültür ve meslek bilgisi anlamında öğretmen yeterliliğini sağlama açısından da sınırlı kaldığı söylenebilir. 2006-

2007 programında birçok eksiklik görüldüğüne göre 2018 programında bu eksikliklerin giderilmiş olması beklenirken tam aksine sorunların devamına yol açacak bir program anlayışının hayata geçirildiği söylenebilir. Ayrıca programlar hazırlanırken alan uzmanlarının görüşlerinin yeterli oranda dikkate alınmamasından dolayı programın nitelikli öğretmen yetiştirme anlamında yeterli etkiyi gösteremeyeceği, tam aksine Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi anlamında yeni sorunları ortaya çıkarabileceği söylenebilir. Geliştirilen programlarla öğrencilerde hedeflenen gelişimlerin sağlanabilmesi için, program değerlendirme çalışmalarıyla programların etkililiğinin ve nitelikli öğretmen yetiştirme açısından aksayan yönlerin ortaya çıkarılarak bu eksikliklerin giderilmesi program geliştirme çalışmasına ışık tutabilecektir. Bu nedenle bu araştırmada Türkçe lisans programının Türkçe alanında görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi lisans programlarının değerlendirilip geliştirilmesinde katkı sunması muhtemel görünmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma eğitim fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği lisans 2018 programını 2006-2007 programı ile karşılaştırmalı olarak incelemeyi ve 2018 Türkçe Öğretmenliği lisans programını alanda görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

1. 2018 Türkçe Öğretmeni yetiştirme programının önceki programdan farklılıkları nelerdir?
2. Türkçe alanındaki öğretim elemanlarının 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı hakkındaki görüşleri nelerdir?
 - a) Öğretim elemanları Türkçe lisans programını nitelikli öğretmen yetiştirme açısından ne ölçüde yeterli bulmaktadırlar?
 - b) Programdan çıkarılan derslerle ilgili görüşleri nelerdir?
 - c) Programa eklenen derslerin Türkçe Eğitimi alanı açısından uygunluğuna ilişkin düşünceleri nelerdir?
 - d) Programda yer alan zorunlu derslerin Türkçe Öğretmeni yetiştirme bağlamında uygunluğuna ilişkin düşünceleri nelerdir?
 - e) Öğretim elemanlarının seçmeli dersler hakkındaki görüşleri nelerdir?
 - f) Öğretim elemanlarının Türkçe lisans programında yer alan "alan", "genel kültür" ve "meslek bilgisi" ders ağırlıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - g) Öğretim elemanlarının Türkçe öğretmenliği programının uygulama ve teorik oranı/ağırlığı hakkındaki düşünceleri nelerdir?
 - ğ) Öğretim elemanlarının Türkçe lisans programında yer alan öğretmenlik uygulamalarına ilişkin düşünceleri nelerdir?
 - h) Öğretim elemanlarının Türkçe öğretmenliği programında zayıf gördükleri yanlar nelerdir?

1) Öğretim elemanlarının Türkçe öğretmenliği lisans programının daha nitelikli olması için önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma Türkçe öğretmenliği lisans programını değerlendirmeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Creswell'e (2003) göre nitel araştırma, çalışılan konuyla ilgili olarak insanların neler düşündükleri, olaylara mantıklı ve duygusal olarak nasıl tepki verdikleri ve ne tür eylemlerde buldukları konusunda detaylı bilgiler üretebilmektedir. Nitel araştırmalarda genellikle anketler kullanılmasına karşın görüşmeler ve doküman analizi yoluyla da veri toplanarak bulgulara ulaşılabilmektedir. Bu araştırmada da Türkçe lisans programları 2006-2007 ve 2018 öğretmen yetiştirme programları ile ilgili olarak öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşleri alınmış, bu görüşler içerik analizi yoluyla incelenmiş ve doküman analiz tekniği ile programlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilerek görüşme sonucu elde edilen verileri desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu eğitim fakültelerinin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan ve gönüllü olarak çevrimiçi görüşme formunu yanıtlayan aşağıda üniversiteleri, cinsiyetleri, akademik unvanları ve kıdemleri verilen öğretim elemanları oluşturmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Üniversiteler ve Öğretim Elemanı Sayısı

Üniversiteler	Öğretim Elemanı Sayısı f	%
Amasya Üniversitesi	1	5.9
Artvin Çoruh	1	5.9
Adnan Menderes Üniversitesi	1	5.9
Erzincan Binali Yıldırım	1	5.9
Giresun Üniversitesi	1	5.9
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	5.9
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	4	23.6
Niğde Ömer Halis Demir	2	11.8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	23.6
Pamukkale Üniversitesi	1	5.9

Tablo 1'de görüldüğü gibi, çalışmaya Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan 10 üniversiteden toplam 17 öğretim elemanı katılmıştır.

Tablo 2. Katılanların Cinsiyeti

Cinsiyeti	f	%
Kadın	7	41.2
Erkek	10	58.8

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların %58.8’i kadın, %41.2’si ise erkek öğretim elemanlarından oluşmaktadır.

Tablo 3: Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanı

Akademik Unvan	f	%
Doç. Dr.	4	23.5
Dr. Öğr. Üyesi	8	47.1
Öğr. Görevlisi	1	5.9
Araş. Görevlisi	4	23.5

Tablo 3’te görüldüğü gibi araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının çoğunluğunu %47.1 ile Dr. Öğretim Üyesi katılımcılar oluşturmaktadır. Bunu aynı oranda %23.5 ile Doçent Doktor katılımcılar ve % 23.5 ile Araştırma Görevlisi katılımcılar takip etmektedir. Profesör olarak görev yapan öğretim üyelerinden görüş bildiren olmamıştır.

Tablo 4: Öğretim Elemanlarının Akademik Kıdemi

Akademik Unvan	f	%
1 Yıl	2	11.2
6 Yıl	3	17.6
8 Yıl	2	11.8
9 Yıl	3	17.6
10 Yıl	1	5.9
12 Yıl	1	5.9
13 Yıl	1	5.9
15 Yıl	2	11.8
16 Yıl	1	5.9
19 Yıl	1	5.9

Tablo 4’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretim elemanlarının kıdemleri 1-19 yıl arasında değişmektedir. Ancak çoğunluğun 1-9 yıl arasında kıdeme sahip öğretim elemanlarından oluştuğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada Türkçe Öğretmenliği alanında görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri, yazılı olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüş alma formu ile alınmıştır. Hazırlanan taslak form Türkçe alanında uzman kişilerin ve program geliştirme, ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri doğrultusunda geliştirilerek son şeklini almıştır. İki öğretim elemanı ile yapılan ön görüşme sonuçlarına göre görüşme formuna son biçimi verilmiştir. Nihai form kişisel bilgilerle ilgili 4, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili 12 açık uçlu sorudan oluşmuştur. Hazırlanan görüş alma formu Türkçe Eğitimi alanında görev yapan öğretim elemanlarına çevrimiçi olarak gönderilerek görüşleri alınmıştır. 17 öğretim elemanı yazılı görüş alma formunu doldurmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Betimsel analize göre elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu yaklaşımda veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenleneceği gibi görüşme ve gözlem sonuçlarında kullanılan sorulara ya da boyutlar dikkate alınarak da yapılabilmektedir. Görüşülen kişilerin görüşlerine yansıtma amacıyla doğrudan alıntılara da yer verilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu araştırmada da görüşme soruları temel alınarak temalar oluşturulmuştur. Bu belirlenen temalar çerçevesinde veriler analiz edilerek

kodlar oluşturulmuş ve doğrudan alıntılarla birlikte bulgular kısmında tablolarda verilerek yorumlanmıştır.

Bulgular

Türkçe Öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinin 2018 yılında uygulamaya konan programı değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada öğretim elemanlarından alınan görüşler doğrultusunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 5. Öğretim Elemanlarının 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Niteliğine Yönelik Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu Görüşler	
Alan eğitimi derslerinin sayısının artırılması	1
Güncel derslerin konulması	2
Öğretime yönelik derslerin erken döneme çekilmesi	2
Olumsuz görüşler	
Yeni programı yeterli bulmuyorum	9
Derslerin kuramsal ağırlıklı olması	5
Derslerin ihtiyaca yönelik olmaması	2
Ders saatlerinin azaltılması	6
Uygulama saatlerinin azaltılması	7
Türkçe eğitimine yönelik derslerin az olması	2
Özel öğretim yöntemleri dersinin kaldırılması	5
Dil becerisi derslerinin kredisinin düşürülmesi	1
Dinleme eğitimi konuşma eğitimi derslerinin uygulamasının olmaması	2
Program hazırlanırken görüş alınmaması	1
Program hazırlanırken görüş alınmaması	2
Zengin içeriğe sahip olmaması	2
Öğretmenlik uygulamalarının yeterli olmaması	3
Eski programdan çok farklı olmaması	4
Program hazırlanırken görüş alınmaması	3

Tablo 5'te görüldüğü gibi 2018'de hazırlanan Türkçe Öğretmenliği lisans programının niteliğine ilişkin olarak olumlu görüşlerden daha çok olumsuz görüşlerinin olduğu görülmektedir. Öğretim elemanları olumlu görüş olarak alan eğitiminin derslerinin artırılması (f:2), öğretime yönelik derslerin erken döneme çekilmesi (f:2), alan eğitimi derslerinin sayısının artırılması (f:1) yer almıştır. Ancak öğretim elemanlarının önemli bir kısmı yeni programı yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Programa eleştiri olarak ise derslerin kuramsal ağırlıklı olması (f:5), ders saatlerinin azaltılması (f:6), uygulama saatlerinin azaltılması (f:7), Özel Öğretim Yöntemleri dersinin kaldırılması (f:5) ve öğretmenlik uygulamalarının kaldırılmasını (f:3) belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının programın olumsuzluğuna ilişkin olarak görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

TÖE1. “Yeni programı nitelikli bulmuyorum. Çünkü yeni programın öğrencilerin Türkçe eğitiminde yeteneklerini geliştirebilecekleri zenginlikte içeriğe sahip olmadığını düşünüyorum.”

TÖE2. “Yeni programı yeterli bulmuyorum. Yeni programda öğretim yöntem ve tekniklerinden çok öğrencilerin öğretim sürecinde yer bulmayacak derslere yer verildiği görülmektedir.”

TÖE4. “Programı yeterli bulmuyorum. Programın, paydaşlarından, uygulayıcılarından, muhataplarından görüş alınmadan; görüş alındıysa bu görüşler değerlendirilmeden sunulduğu kanaatindeyim.”

TÖE7. “Programı nitelikli öğretmen yetiştirme açısından yeterli bulmuyorum. Nedenleri;

1. Drama, özel öğretim yöntemleri, materyal tasarımı gibi uygulama derslerinden "uygulama saatleri" kaldırılmış.

2. Derslerin sayısı arttırılacak diye ders saatleri azaltılmış.

3. Türkçe eğitime yönelik dersler istenilen düzeyde değil. Yine edebiyat dersleri daha çok ön plandadır.”

TÖE9. “Programı yeterli bulmuyorum. Uygulama saatlerinin düşürülmüş olmasını olumlu karşılamıyorum. Özellikle dört dil becerisine ve özel öğretim yöntemlerine yönelik derslerdeki uygulamalar öğrencileri mesleğe hazırlamada etkiliydi. Ancak yeni programda dil becerileri derslerinin kredileri düşürülmüş, özel öğretim yöntemleri dersi kaldırılmıştır.”

TÖE11. “Program nitelikli öğretmen yetiştirme açısından yeterli değil. Uygulama gerektiren dinleme eğitimi, konuşma eğitimi gibi derslerin uygulama saatleri yok.”

TÖE13.”Yenilenen programı nitelikli öğretmen yetiştirme açısından yeterli bulmuyorum. Çünkü programın içeriği daha da hafifletilmiştir. Özellikle öğretmen adaylarının alan bilgilerinin ve genel kültürlerinin yeterince/derinlemesine artırabileceğini düşünmüyorum”.

Programa yönelik olarak öğretim elemanlarının olumlu görüşlerinden bazıları ise şunlardır:

TÖE5. “Programında özellikle de meslek ve alan bilgisi derslerinin artırılması daha iyi olmuştur.”

TÖE6. “Özellikle öğretime yönelik derslerin güncellenmesi ve erken dönemlere çekilmesinin yararlı olduğu görüşündeyim.”

TÖE10. “Derslerin içerikleri doğru bir şekilde öğretmen adaylarına aktarıldığı takdirde, programın öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini geliştirecek nitelikte olduğu kanaatindeyim. Ancak uygulama gerektiren derslerin sadece teorik ders olarak belirtilmesini ve bu derslere uygulama saati konulmamasını önemli bir eksiklik olarak görüyorum.”

TÖE15. “Programı nitelikli öğretmen yetiştirme açısından kısmen yeterli buluyorum, düzeltilmesi ve değiştirilmesi gereken durumların olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 6. Eski Programdan Çıkarılan Dersler ile İlgili Türkçe Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Görüşler	f
Sözlü ve yazılı anlatım 1-2 derslerinin çıkarılması	11
Türk Dili 1- 2 dersinin gelmesi	3
Çıkarılan, uygulama saati azaltılan veya ders saati azaltılan dersler gerekliydi	4
Çıkarılan dersler adı değişerek tekrar programda yer almış	5
Özel Öğretim Yöntemleri dersinin çıkarılması	6
Dersler yeterli değil	1

Tablo 6’da görüldüğü üzere programdan çıkarılan derslerle ilgili olarak Türkçe eğitimi alanında görev yapan öğretim elemanları özellikle sözlü anlatım 1-2 derslerinin kaldırılmasını olumsuz olarak görmüşlerdir (f:11). Öğretim elemanlarından bir kısmı bu dersin yerine getirilen Türk Dili 1-2 dersinin Türkçe öğretmenliği programına konmasını olumlu bulmadıklarını belirtmişlerdir (f:3). Öğretim elemanlarından programda çok büyük değişiklik olmadığını sadece derslerin adının değişerek programda yer aldığını belirtenler olduğu gibi (f:5), çıkarılan ve ders saati azaltılan derslerin alan için gerekli dersler olduğu yönünde görüş bildirenlerin de olduğu görülmektedir (f:5). Öğretim elemanları özellikle “Özel Öğretim Yöntemleri” dersinin programdan çıkartılmasını doğru bulmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir (f:6). Öğretim elemanlarının çıkarılan derslerle ilgili bazı görüşleri aşağıda verilmiştir.

TÖE1. “Programdan çıkarılan derslerin çoğunun aynı içerik odaklı olduğunu ve farklı atlandırmalarla değiştirildiğini düşünüyorum.”

TÖE2. “Sözlü anlatım 1-2 ve yazılı anlatım 1-2 doğrultusunda öğrenciler dört temel dil becerisinin öğretimi konusunda ön bilgilerle donatılıyordu. Bu derslerin çıkarılıp Türk Dili 1 ve Türk Dili 2 getirilmesi programın amaçlarına uygun düşmedi.”

TÖE4. “Çıkarılan dersler ve ders saati azaltılan dersler, Türkçe öğretmeni yetiştirmede gerekli derslerdir.”

TÖE5. “Ekleme ya da çıkarmanın dışında kimi derslerin ders saatlerinin ya da uygulama saatlerinin veyahut da görüleceği dönem sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin "Çocuk Edebiyatı" dersinin hem saatinin artırılması hem de iki dönemlik bir ders olması gerektiğini düşünüyorum. Öte yandan son sınıftaki "Tiyatro ve Drama Uygulamaları" dersinin de daha çok drama uygulaması odağında ve alanın içeriğiyle de özdeşleşen bir biçimde iki ya da üç dönem daha bölüm programında bulunması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE7. “Alana ilişkin çıkarılan temel dersler: Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım, Yazı Yazma Teknikleri, Genel Dilbilimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri, Özel Öğretim Yöntem ve Teknikleri, Dil ve Kültür. Alanla ilgili eski programda çıkarılan derslere baktığımda birçoğunun içerikte yapılan küçük değişikliklerle yeni programa yeni ders olarak eklendiğini görmekteyim (Yazılı Anlatım-Sözlü Anlatım dersine karşılık Türk Dili dersi, Özel Öğretim Yöntemleri dersine karşılık Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları dersi).”

TÖE8. “Sözlü ve Yazılı Anlatım derslerinin yerine Türk Dili 1 ve 2 derslerinin gelmesi alan eğitimi açısından olumsuz bir durum. Çünkü bu derslerde öğrenciler dilsel becerilerini geliştiriyorlardı. Oysa Türk Dili 1 ve 2 derslerinin YÖK'te belirlenmiş içeriklerine baktığımızda Türkçenin tarihsel sürecinin incelendiği görülecektir.”

TÖE11. “Özel Öğretim Yöntemleri ve Sözlü Anlatım dersinin kaldırılmasını uygun bulmadım. Zira Türk Dili I/II dersinin içeriği sadece Yazılı Anlatımı karşılar niteliktedir.”

TÖE12. “Özel Öğretim Yöntemleri I/II" derslerinin çıkarılmaması gerektiğini düşünüyorum. Bunların yerine getirilen "Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları" ve "Türkçe Öğretim Programları" derslerinin iki teorik ders saati gösterilmesini yeterli görmüyorum.”

TÖE13. “Kaldırılan derslerin bir kısmı seçmeli olarak devam edecek (Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri, Dil ve Kültür vb.), bir kısmının içeriği de yeni eklenen derslerle benzeşmekte (örneğin Özel Öğretim Yöntemleri "Türkçe öğrenme ve öğretim yaklaşımları" adlı dersle benzeşiyor). Bu anlamda çok büyük bir değişiklik olduğunu düşünmüyorum.”

TÖE16. “Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin çıkarılması ve yerine zorunlu pedagojik alan bilgisi derslerinin getirilmemesinin önemli bir sorun olduğunu düşünüyorum. Bunun yanı sıra uygulamalı derslerin uygulamalarının kaldırılmasını, saatlerinin azaltılmasını doğru bulmuyorum.”

Tablo 7. Programa Eklenen Dersler ile İlgili Türkçe Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu Görüşler	
Meslek ve alan bilgisi derslerinin artırılması	8
Dil Bilgisi Öğretimi dersinin konması	4
Öğrencilere katkı getirebilecek dersler konması	5
Olumsuz görüşler	
Dil eğitiminin temel kavramları dersinin gereksizliği	2
Metin Dilbilim dersinin gereksizliği	2
Türkçe Öğretimi dersinin seçmeli olması	2
Derslerin yeterli olmaması	1

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretim elemanlarının programa yeni konan derslerle ilgili olarak genelde olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretim elemanları, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında meslek ve alan bilgisi derslerinin artırılmasını olumlu

bulmuşlardır (f:8). Ayrıca öğretim elemanları programa “Dil Bilgisi Öğretimi” dersinin konması (f:4) ve alana katkı getirebilecek derslerin konmasını olumlu bulmuşlardır (f:5). Öğretim elemanları programa eklenen derslerle ilgili olarak olumsuz görüşlerinde ise “Dil Eğitiminin Temel Kavramları” dersinin gereksiz olduğu (f:2), “Türkçe Öğretimi” dersinin seçmeli olmasının doğru olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanlarından derslerin yeterli olmadığı yönünde görüş de bildirildiği görülmektedir. Öğretim elemanlarının eklenen derslerle ilgili görüşlerinden bazıları şunlardır:

TÖE2. “Dilbilgisi Öğretimi dersinin uygun olduğunu düşünüyorum. Çünkü mezun olan öğrencilerin en büyük eksikliği dilbilgisi öğretimi alanındaydı. Öte yandan Metin Dilbilim dersinin neden konulduğu anlaşılmıyor. Dilbilim dersi zaten var.”

TÖE3. “Programda yer alan dersler ismen uygun fakat bazılarının bir dönemlik dersi doldurmaya yetecek malzemeyi içerip içermediğinden emin değilim. Mesela Türkçe Öğretim Programları dersinin hem zengin bir içeriğe büründürülmesi hem de kuramsal bir görünümünden kurtarılıp uygulamalı öğretmenlik becerileri alanına taşınması kolay olmayacaktır.”

TÖE5. “Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında özellikle de meslek ve alan bilgisi derslerinin sayıca ve ders saati olarak artırıldığı görülmektedir.”

TÖE6. “Eklenen derslerden kimisi eski programda yer alan derslerin içeriğinin güncelleştirilerek yeni programda farklı bir adla yer almış biçimi. Ben yeni eklenen derslerden özellikle; Türk Dili, Dil Eğitiminin Temel Kavramları, Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları, Türkçe Öğretim Programları, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi derslerinin programda yer almasını olumlu buluyorum.”

TÖE11. “Özellikle "Dil Bilgisi Öğretimi" dersinin programa eklenmesini son derece uygun buluyorum. Böyle bir dersin olmaması büyük bir eksiklikti. Bu eksikliğin giderilmesi iyi oldu.”

TÖE16. “Programa eklenen bazı derslerin uygun olduğunu düşünmekle beraber, bazılarının ise seçmeli dersler kategorisine alınması doğru olmamıştır. Örneğin Türkçe Öğretim Tarihi adlı dersin içeriğine bakıldığında, bu dersin zorunlu dersler listesinde olması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE7. “Dil Eğitiminin Temel Kavramları” , "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi" , "Dil Bilgisi Öğretimi" uygun olmuş.”

TÖE9. “Türkçe Öğretim Programları ve Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları derslerinin eklenmesi uygundur. Ancak dönemi konusunda endişelerim var.”

TÖE13. “Dil Bilgisi Öğretimi, Eğitimde Ahlak ve Etik, Metin Dilbilim, Eğitimde Ölçme Değerlendirme gibi derslerin öğretmen adaylarına katkı sağlayacağını düşünüyorum”.

TÖE16. “Uygun olduğunu düşünüyorum ancak Dil Eğitiminin Temel Kavramları dersinin gereksiz olduğunu düşünüyorum.”

TÖE17. “Programda dersler yeterli değil. Dil öğretimini dilbilgisi öğretimi zanneden bir anlayışla yapılmış.”

Tablo 8. Programda Yer Alan Zorunlu Derslere İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu Görüşler	
Derslerin yeterli, uygulamanın yetersiz olması	2
Programlar uygun olması	3
Olumsuz görüşler	
Çocuk Edebiyatı dersi ders saatinin azlığı	2

Öğretmenlik uygulama derslerinin yetersizliği	1
Okuma, yazma, konuşma ve dinleme eğitimi derslerinin yalnızca 3. sınıfta yer alması	2
1.sınıfta edebiyat dersleri ağırlıklı olması	3
Felsefe, psikoloji, tarih, coğrafya, kültür derslerinin programda yer almaması	1
İlk iki sınıfta Edebiyat derslerinin fazla, alan derslerinin az olması	5
Uygulama saatlerinin yetersiz olması	7
Derslerin içerik olarak yeterli olmaması	1
Derslerin kredilerinin azaltılmış olması	1
Okul dışı etkinlik ve drama derslerinin az olması	2

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretim elemanları, programda zorunlu olan dersler için en önemli sorunun, derslerin uygulama saatlerinin azaltılması olduğunu belirtmişlerdir (f:7). Öğretim elemanlarının programa ilişkin zorunlu derslerle ilgili gördükleri diğer sorunlar olarak 1 sınıfta Türkçe alanı ile ilgili dersler yerine edebiyat ağırlıklı derslerin yer alması (f:3), okul dışı etkinlik ve drama derslerinin azaltılması (f:2), derslerin kredilerinin azaltılması (f:1), okuma, yazma, konuşma ve dinleme dersinin yalnızca 3. sınıf programında yer alması ön plana çıkmaktadır. Öğretim elemanlarından programın uygun olduğu (f:3), derslerin yeterli ancak uygulamanın yetersiz olduğu (f:2) yönünde görüş bildirenlerin de olduğu görülmektedir.

TÖE2. “Birinci sınıf derslerine bakıldığında Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Osmanlı Türkçesi 1-2, Türk Dilbilgisi 1-2 gibi daha çok edebiyat bölümlerinin ders izlencelerinin yer aldığı görülüyor. Birinci sınıf alan eğitimi dersleri arasında amaca uygun tek ders Dil Eğitiminin Temel Kavramları’dır. Son sınıfta da benzer bir görünüm vardır. Bir tek üçüncü sınıfta amaca yönelik derslere odaklanıldığı görülüyor.”

TÖE 4.”Bu öğrenciler, Türkçe öğretmeni olacaklar ve Türkçe öğretim programı tamamen beceri odaklı bir yapı arz eder. Bu bakımdan dinleme, konuşma, okuma, yazma eğitimi derslerinin dörder kredi ile programda yer alması isabetlidir. Dil ve edebiyat dersleri ise olması gerektiği kadar olmalıdır ve öğrenciler haftalarını kuramsal ayrıntılarda kaybetmemelidir.”

TÖE 5. “Türkçe öğretmenliği programında yeni, eski, halk edebiyatı dersleri iki dönem iken Çocuk Edebiyatı dersi bir dönemdir. Bu, bence büyük bir sorundur zira ortaokul çağında ihtiyaç duyulan Cenap Şahabettin, Ahmet Haşim değil çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarıdır.”

TÖE8. “Programda yer alan zorunlu derslerden Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı ve Türk Halk Edebiyatı gibi derslerde hiçbir değişiklik olmadığını görüyoruz. Ancak bu derslerin de bazılarının iki dönem yerine tek döneme indirilebileceğini düşünüyorum.”

TÖE9. “Okuma, yazma, konuşma ve dinleme dersleri 3. sınıfa sıkıştırılmış durumda. Farklı sınıf düzeylerinde sayısının artırılması gerekir.”

TÖE 13. “Yeni programdaki zorunlu derslerin eksik olduğu kanaatindeyim. Türkçe Öğretimi, yalnız edebi metinlerle sınırlandırılmayacak kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Öğretmen adaylarının olayları ve olguları daha sağlıklı yorumlamalarına katkı sağlayacak felsefe, psikoloji, tarih, coğrafya, kültür tarihi gibi derslerin programda olması gerektiğini düşünmekteyim. Öğretmenlik formasyon bilgi ve becerilerinin artırılmasını sağlayacak uygulama derslerinin ise yetersiz olduğu söylenebilir.”

TÖE16. “Türkçe öğretmeni adayları ilk iki yıl neredeyse hiç alan dersi ile karşılaşmıyor. Bu açıdan ilk iki yılda yer alan zorunlu edebiyat derslerinin fazla olduğunu, bunun yerine daha işlevsel edebiyat dersleri konulabileceğini düşünüyorum.”

Öğretim elemanlarının programda yer alan zorunlu derslere yönelik olumlu görüşlerinden bazıları ise şunlardır;

TÖE7. “Zorunlu derslerin çoğunlukla Türkçe öğretmeni yetiştirme açısından uygun olduğunu düşünüyorum ancak "çocuk gelişimi ve çocukların eğitime dönük farklı çağdaş uygulamaların ve çok uyaranlı okul dışı ortamlarda dil eğitimini- öğretimini, içeren derslerin de (okul dışı etkinlikler ya da drama gibi) sayıca artırılması ve zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE10. “Dersler yeterlidir ancak uygulama yetersizdir.”

TÖE11. “Derslerin içerikleri doğru bir şekilde öğretmen adaylarına aktarıldığı takdirde, öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini geliştirecek nitelikte olduğu kanaatindeyim.”

TÖE14. “Programdaki zorunlu derslerin uygun olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 9. Öğretim Elemanlarının Türkçe Lisans Programında Yer Alan Seçmeli Dersler ile İlgili Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu Görüşler	
Seçmeli derslerin dengeli olması	4
Seçmeli derslerin sayısının fazla olmasıyla programın zenginleştirilmiş olması	2
Seçmeli dersler işlevsel ve alan dönük olması	3
Dil Edinimi, Bilim ve Araştırma Etiği, Bilim ve Bilim Felsefesi, Eleştirel Okuma, Yaratıcı Okuma derslerinin seçmeli olması	2
Olumsuz Görüşler	
Zorunlu olması gereken derslerin seçmeli olması	6
Seçmeli derslerin çoğunluğu genel kültür dersleri olması	2
Seçmeli derslerin merkezce belirlenmesi	2
Dersleri verecek öğretim elemanı bulunmaması	1

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretim elemanlarından seçmeli derslerle ilgili olarak olumlu ve olumsuz görüş bildirenler olduğu görülmektedir. Programla ilgili olarak seçmeli derslerin dengeli olduğu (f:4), seçmeli ders sayısının fazla olmasının programı zenginleştirdiği (f:2) ve seçmeli derslerin işlevsel ve alana dönük olmasının program açısından olumlu olduğu (f:3) yönünde görüşler bildirilmiştir. Öğretim elemanları seçmeli derslerle ilgili olumsuz görüşlerinde ise en büyük eleştiriyi zorunlu olması gereken bazı derslerin seçmeli olması (f:6), seçmeli derslerin çoğunluğunun genel kültür dersleri olması (f:2), seçmeli derslerin merkezce belirlenmesi ve sınırlandırılması (f:2) ve dersleri verecek yeterli öğretim elemanı olmaması yönlerinde getirmişlerdir. Öğretim elemanlarının görüşlerinden bazıları şunlardır:

TÖE1.” Seçmeli derslerin çoğu zorunlu olarak alınması gerektiği için bu konuda yetersizlik olduğunu düşünüyorum.”

TÖE4. “Seçmeli derslerin sınırlandırılmasını doğru bulmuyorum.”

TÖE6. “Alan eğitimi seçmeli dersleri arasında yer alan derslerin bazılarının zorunlu ders olması gerektiğini düşünmekteyim. Örneğin; Anlambilim, İki Dilli Çocuklara Türkçe Öğretimi, Kelime Öğretimi, Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi/Türkçe Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme dersleri alanla ilgili temel düzeydeki konulardır ve bunların zorunlu ders olması gerektiğini düşünmekteyim.”

TÖE14. “Seçmeli derslerin, merkez tarafından sınırlandırılması doğru değildir. Genel kültür seçmeli derslerden bazılarının programda zorunlu hale getirilmesinde fayda var. Her bölümün yapısı ve içeriği gözetilerek seçmeli dersler dağıtılmalı.”

TÖE16. “Yetersiz buluyorum. Seçmeli dersler sabit, her bölümde bu dersleri verecek etkinlikte eleman var mı, düşünülmemiş.”

Türkçe eğitimi alanında görev yapan öğretim elemanlarının lisans programındaki seçmeli derslerle ilgili olumlu görüşlerinden bazıları ise şunlardır:

TÖE2. “Alan eğitimi seçmeli derslerinin içi doldurulduğunda Türkçe öğretmeni yetiştirmede daha etkili olabileceği söylenebilir.”

TÖE3. “Seçmeli derslerin meslek bilgisi, alan eğitimi ve genel kültür açısından dengeli bir dağılım arz ettiğini görüyoruz ki bu beklendik ve istendik bir durumdur.”

TÖE8. “Dil Edinimi, Bilim ve Araştırma Etiği, Bilim ve Bilim Felsefesi, Eleştirel Okuma, Yaratıcı Okuma dersleri oldukça uygun olmuş.”

TÖE10. “Seçmeli derslerin çeşidinin ve sayısının fazla olmasının programı zenginleştirdiğini düşünüyorum.”

TÖE15. “Yeni programdaki seçmeli dersler eski programa göre daha alana dönük ve daha işlevsel.”

Tablo 10. Öğretim Elemanlarının Türkçe Lisans Programlarında Alan Eğitimi, Meslek Bilgisi ve Genel Kültür Derslerinin Oranı ile İlgili Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu	
Dağılım dengeli olması	6
Meslek bilgisi derslerinin oranının artması	2
Alan eğitimi derslerinin oranının artması	3
Olumsuz	
Meslek bilgisi derslerinin yetersiz olması	1
Alan derslerinin daha yaygın olmasının gerekliliği	3
Genel kültür derslerinin oranının az olması	2
Alandaki uygulamanın az olması	7
Pedagojik alan bilgisinin göz ardı edilmiş olması	1
Uygulamalı alan derslerinin içeriğinin değişmesinin gerekliliği	1

Tablo 10’a göre öğretim elemanları programda yer alan meslek eğitimi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin oranı ile ilgili genelde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretim elemanları olumlu görüşlerinde dağılımın dengeli olduğu (f:6), meslek bilgisi derslerinin oranının arttığı (f:2) ve alan derslerinin oranının arttığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretim elemanları olumsuz görüşlerinde ise en önemli sorun olarak alandaki uygulamaların az olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanlarından bazıları alan derslerinin daha yaygın olması gerektiği (f:3), genel kültür derslerinin yetersiz olduğu (f:2) ve meslek bilgisi derslerinin yetersiz olduğu (f:1) yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretim elemanları pedagojik derslerin yetersizliği (f:1) ve uygulamalı alan derslerinin içeriğinin değişmesi gerektiği (f:1) konusunda da görüş bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının meslek, alan ve genel kültür derslerinin oranına ilişkin olumlu görüşlerinden bazıları şunlardır:

TÖE 2. “Alan derslerinin daha yaygın olması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE4. “Meslek bilgisi adı altındaki derslerin birbirini tekrarlayan içeriklere sahip olduğunu düşünüyorum. Alan dersleri çeşitlendirilebilir.”

TÖE7. “Türkçe lisans programı derslerinde genel kültür dersleri genellikle 1. sınıfa yerleştirilmiş. Bu durum daha sonraki yıllarda öğrencilerin genel kültür dersleriyle çok fazla karşılaşmamasına yol açabilir. Meslek bilgisi dersleri de yetersizdir. Çünkü gelişim psikolojisi, davranış bilimleri, özel olarak bilişsel psikoloji dersleri yoktur.”

TÖE8. “Bence uygulamalı alan derslerinin niteliği ve içeriği değişmeli.”

TÖE 11. “Alan eğitimi derslerinin daha ağırlıklı olması gerektiği, bu anlamda genel kültür derslerinin ağırlık oranının daha az olması gerektiği kanaatindeyim.”

TÖE15. “Pedagojik alan bilgisinin göz ardı edildiğini düşünüyorum.”

Öğretim elemanlarının alan eğitimi, meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin oranına ilişkin olumlu görüşlerinden bazıları şunlardır:

TÖE3. “Alan eğitimi derslerinin artırılmış olmasından memnuniyet duyuyorum.” TÖE5. “Yeterli ve dağılımın da uygun olduğunu düşünüyorum. Kabul edilebilir bir oranın gözetildiğini düşünüyorum.”

TÖE 6. “Alan, genel kültür ve meslek bilgisi derslerinin dağılımlarına bakıldığında; eski programda 3. sınıftan itibaren alan öğretimi dersleri öne çıkarken yeni programda bu durumun 2. sınıftan başlatıldığını görmekteyim. Bu güncellenmenin öğrencileri öğretim sürecine çekmek açısından olumlu olacağını düşünüyorum.”

TÖE9. “Alandaki uygulamanın dışında yeterlidir.”

TÖE10. “Yeterli olduğunu düşünüyorum. %49 alan eğitimi, %33 meslek bilgisi, %18 genel kültür dağılımının, öğretmen yeterliliği kazandırma hususunda uygun olacağı kanaatindeyim.”

Tablo 11. Öğretim elemanlarının Türkçe Öğretmenliği programının uygulama ve teorik oranı/ağırlığı hakkındaki görüşleri

Görüşler	f
Olumlu	
Dengeli olması	2
Olumsuz	
Uygulama ders saatlerinin azaltılmış olması	15
Derslerin teorik hale getirilmiş olması	9

Tablo 11’de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının genel çoğunluğu programdaki uygulama/teorik oranı ile ilgili olarak olumsuz görüş bildirerek uygulama ders saatlerinin azaltıldığını (f:15) vurgulamışlardır. Bu oranı dengeli bulanların oranı (f:2) çok azdır. Ayrıca öğretim elemanları derslerin teorik hale getirildiği yönünde görüş bildirmişlerdir (f:9). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

TÖE2. “Uygulamanın ağırlığı kaldırılıp yalnızca teorik yapılmasının yararlı olacağını düşünmüyorum. Üç saate indirilen okuma eğitiminde hem kuramsal temele hem de uygulama etkinliklerine yer verilmesi olanaksızdır.”

TÖE3. “Programın öğretmenlik uygulamasını yıllara dağıtılmama sorunu var. Aynı şekilde Türk dil bilgisi dersinin (teorik) çok fazla yer kaplamış olması ayrı bir problem olarak duruyor. Türkçe öğretmen adaylarının okuma ve yazma alışkanlığı kazanmaları en temel sorun olarak karşımızda.”

TÖE4. “Uygulamalı derslerin ders saatinin azaltılması sadece teorik hale getirilmesi doğru olmamıştır. Örneğin tiyatro ve drama uygulamalarının iki teorik iki uygulamalı dört saat uygulanması gerekir.”

TÖE6. “Yeni programda uygulama ders saatlerinin büyük oranda kaldırıldığını ve eski programda uygulama içeren beceri alanlarına dönük derslerin (konuşma, yazma, okuma, dinleme eğitimi dersleri) dört saatten üç saate düşürüldüğünü görüyoruz.”

TÖE7. “Uygulamaların neredeyse tamamı kaldırılmıştır. Hep teorik dersler yer almıştır.”

TÖE8. “Uygulama geri planda.”

TÖE9. “Dengesiz olmuştur. Teorik ders sayısı artmıştır.”

TÖE10. “Teorik ve uygulama oranını uygun bulmuyorum. "Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları", "Türkçe Öğretim Programları", "Dil Bilgisi Öğretimi", "Tiyatro ve Drama Uygulamaları", "Dinleme Eğitimi", "Konuşma Eğitimi", "Yazma Eğitimi", "Okuma Eğitimi" gibi derslerin uygulama saatinin olmamasını büyük bir eksiklik olarak nitelendiriyorum.”

TÖE11. “Yeni programda Topluma Hizmet Uygulamaları ve Öğretmenlik Uygulaması dışında uygulama saati olan ders yok. Bu programda Tiyatro ve Drama Uygulamaları dersinin bile (adında uygulama geçmesine rağmen) uygulama saatinin olmaması çok düşündürücü.”

TÖE12. “Programdaki derslerin birçoğunun uygulamaları kalkmış; teori fazla uygulama az.”

TÖE13. “Uygulama derslerine daha da ağırlık verilmeli.”

TÖE14. “Uygulama saatlerinin azaltılmış olması öğretmen adayının yaparak yaşayarak öğrenme olanağını elinden almaktadır.”

TÖE16. “4 temel dil becerisine ait derslerin saatlerinin 4’ten 3’e düşürülmesi yanlış. Çünkü bunlar öğretmen adayı için temel dersler.”

Tablo 12. Öğretim Elemanlarının Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Öğretmenlik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu	
Mevcut durumun uygun olması	6
Öğretmenlik Uygulaması 1 ders saatlerinin artması	2
Olumsuz	
Öğretmenlik Uygulamalarının yetersizliği	12
Okul uygulamalarının yalnızca son sınıfta olması	6
Uygulama öğrencisinin dört defa izlenmesi	2
Öneriler	
Uygulama dört döneme yayılmalı	6
Uygulama dersleri ve saatleri artırılmalı	7
Okul deneyimi dersi alt sınıflara alınmalı	4
Eğitim fakültelerinin uygulama okulu olması gerekli	5
Eğitim fakülteleri ve MEB’in iş birliğinin geliştirilmesi gerekir.	2

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğretmenlik uygulaması ile ilgili olarak öğretim elemanlarının farklı görüşler sunduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının önemli bir kısmı öğretmenlik uygulamalarını yetersiz bulurken (f:12), okul uygulamalarının yalnızca son sınıfta olmasını da program açısından olumsuzluk olarak görmüşlerdir (f:6). Öğretim elemanlarının bir kısmı ise mevcut uygulamayı yeterli bulduklarını (f:6) ve Öğretmenlik Uygulaması 1 ders saatlerinin artmasının olumlu olduğunu belirtmişlerdir (f:2). Öğretim elemanları öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerinde ise öğretmenlik uygulamalarının 4 döneme yayılması (f:6), öğretmenlik uygulama dersleri ve saatlerinin artırılması (f:7) okul deneyimi dersinin alt sınıflara alınması (f:4) eğitim fakültelerinin uygulama okulu olması (f:5) ve eğitim fakülteleri ve MEB arasındaki iş birliğinin artırılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir (f:2). Öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulamalarına ilişkin olumsuz görüşlerinden bazıları şunlardır:

TÖE1. “Yeterli değildir, öğrenciler seçtiği alanlarda temel bilgileri edindikten sonra 2. sınıftan itibaren uygulamaya dayalı öğretime ve proje geliştirmelerine odaklı eğitim almalıdır.”

TÖE3. “Yıllara yayılması gerektiği kanaatindeyim. Hatta dört yılın dördünde de okullara gidilmeli ancak bunun için bir an evvel eğitim fakültesi kontenjanları azaltılmalı ve öğrenci niteliği artırılmalıdır.”

TÖE7. “Öğretmenlik uygulaması öncelikle eskiden olduğu gibi birinci sınıfta da verilmelidir. Böylelikle öğrencilerin Türkçe eğitimi açısından ilk sınıf ile son sınıf arasındaki aldığı eğitimle öğretmenlik uygulamasına yönelik başarı düzeyi belirlenebilir.”

TÖE14. “Öğretmenlik Uygulama derslerinin son sınıfta iki dönem halinde yer alması eksiktir. İkinci sınıfta Öğretmenlik Deneyimi adıyla ya da başka bir isimle bir uygulama dersinin daha konulmasında yarar vardır.”

TÖE15. “Eğitim fakülteleri ile MEB’in daha çok iş birliği içinde olması gerektiğini, her eğitim fakültesinin bir uygulama okulu olması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE2. “Yeterli buluyorum. Çünkü hem lisans programında hem de okullarda uygulama yapmaları son sınıfta zor oluyor.”

TÖE6. “Yeni programda Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 biçiminde güncellenmesini ve ders saatinin artırılmasını olumlu buluyorum.”

TÖE10. “Eski programda yer alan Okul Deneyimi dersinin yerine getirilen Öğretmenlik Uygulaması I dersinin, Okul Deneyimi dersine göre uygulama saatinin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun, öğretmen adaylarının mesleki gelişimi için olumlu olacağı kanaatindeyim.”

Tablo 13. Öğretim Elemanlarının Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Zayıf Yanlarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Uygulama saatlerinin düşürülmüş olması	12
Teoriye daha fazla yer verilmesi	8
Alan eğitim ders sayısı ve içeriğinin eksikliği	4
Seçmeli derslerde standart yapı sunulması	2
Zorunlu olan bazı temel derslerin seçmeli olması	3
Özel öğretim dersinin kalkmış olması	4

Tablo 13’te görüldüğü gibi öğretim elemanları programın en zayıf yönü olarak uygulama saatlerinin düşürülmüş olmasını belirtmişlerdir (f:12). Uygulama saatlerinin düşürülmüş olmasına paralel olarak teoriye daha fazla yer verildiği (f:8), alan eğitimi ders sayısının azlığı (f:4), seçmeli derslerde standart bir yapı sunulması (f:2), Özel Öğretim Yöntemleri dersinin kalkmış olması (f:4) ve zorunlu bazı derslerin seçmeli olmasını (f:3) programın zayıf yanları olarak belirtmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin ifadelerin bazıları şunlardır:

TÖE1. “Uygulamaların yetersiz olması, teoriye çok fazla zaman ayrılması”

TÖE2. “ Programın en zayıf yönü alan eğitimine dönük ders sayısının ve içeriğinin zayıflığıdır.”

TÖE3. “Uygulamalı eğitimden teorik eğitime geçilmiş olması.”

TÖE4. “Seçmeli derslerde standart bir yapı sunulmuştur. Bu durumun programın zayıf yönü olduğunu düşünüyorum.”

TÖE6. “Zorunlu dersler arasında doğrudan öğretime yönelik bazı temel derslerin yeni programda da zorunlu dersler arasında yer almamasını programın zayıf noktalarından biri olarak görüyorum. Örneğin; Anlambilim, İki Dilli Çocuklara Türkçe Öğretimi, Kelime Öğretimi, Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi/Türkçe Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme” dersleri alanla ilgili temel düzeydeki konulardır ve bunların zorunlu ders olması gerektiğini düşünmekteyim.”

TÖE7. “Derslerde uygulama saatlerinin azaltılması programın zayıf noktalarından birini oluşturuyor.”

TÖE9. “Uygulama eksikliği, teorik ders sayısının fazla olması, genel kültür derslerinin 1. sınıfta ağırlıkta olması.”

TÖE10. “Bazı derslerin içeriğinin yetersiz olması, uygulama imkânının az olması.”

TÖE11. “Uygulama saatlerinin düşürülmüş olması. Türk Dil Bilgisi I ve Türk Dil Bilgisi II ders kredilerinin az olması (derslerin içeriği geniştir).”

TÖE12. “Programın zayıf yanını, uygulama gerektiren derslerin sadece teorik ders olarak belirtilmesi ve bu derslere uygulama saati konulmaması olarak değerlendiriyorum.”

TÖE13. “Uygulamalı derslerin azalması, alan eğitimi derslerinin ağırlığının azalması, alan eğitimi-genel kültür ve meslek bilgisi derslerinin ağırlığının dönemlere göre eşit dağılmaması, (bazı dönemler alan derslerinin ağırlığının çok az olması).”

TÖE14. “Programın zayıf yönü uygulamanın çok az olması, özel öğretim yöntemleri dersinin kalkmış olması.”

TÖE16. “Uygulama saatlerinin azlığı, alanın öğretimi derslerinin azlığı.”

Tablo 14. Öğretim Elemanlarının Türkçe Öğretmenliği Programının Güçlü Yanlarına İlişkin Görüşleri

Görüşler	f
Olumlu	
Alan ve meslek bilgisi derslerinin oranının artması	6
Dil ve edebiyat öğretimine yönelik dersler konması	2
Öğretime yönelik derslerin 2. sınıftan başlaması	2
Seçmeli derslerin nitelikli olması	3
Ders içeriklerinin güncellenmesi	1
Dil Bilgisi öğretimi dersinin gelmesi	2
Tüm üniversitelerde kredi ve AKTS’lerin standartlaşmış olması	1
Olumsuz	
Güçlü bir izlenim vermemesi	7

Tablo 14’te görüldüğü gibi öğretim elemanlarının önemli bir kısmı programın güçlü bir izlenim vermediğini belirtmektedir (f:7). Bir kısmı ise alan ve meslek bilgisi derslerinin oranının artması (f:6), seçmeli derslerin nitelikli olması (f:3), dil ve edebiyat öğretimine yönelik derslerin konması (f:2), öğretime yönelik derslerin 2. sınıftan başlaması (f:2) ders içeriklerinin güncellenmesi (f:1), dil öğretim derslerinin programa konması (f:2) ve tüm üniversiteler kredi ve AKTS’lerin standartlaşmış olması (f:1) gibi yönleri programın olumlu yanı olarak belirtilmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

TÖE1. “Alan seçmeli dersler programın güçlü yanını oluşturuyor.”

TÖE3. “Alan eğitimi derslerini artırmış olması, beceri odaklı olması...”

TÖE4. “Programın yeni hali güçlü bir yan getirdiği izlenimi vermemektedir.”

TÖE5. “Özellikle alan ve meslek bilgisi derslerindeki oranın artışı ve dilsel becerilere dönük gerçekleştirilen uygulamalı derslerin korunması.”

TÖE6. “Dil ve edebiyat öğretimine yönelik ve program incelemelerine yönelik yeni dersler eklenmesi yeni programın güçlü yanlarından birini oluşturuyor. Özellikle Dil Eğitiminin Temel Kavramları, Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları, Türkçe Öğretim Programları derslerinin konulmasını yararlı buluyorum.”

TÖE17. “Öğretime yönelik dersler eski programda ağırlıklı olarak 3. sınıfta başlamaktayken yeni programda 2. sınıftan itibaren yer almaktadır. Öğretime yönelik derslerle erkenden tanışmalarının olumlu getirileri olacağını düşünüyorum.”

TÖE9. “Alan eğitimi derslerinin ağırlıklı olması, seçmeli derslerin nitelikli olması.”

TÖE11. “Dil Bilgisi Öğretimi, Dilbilimi, Metin Dilbilim, Dünya Edebiyatı gibi derslerin dönemlerinin kaydırılması güçlü yönüdür.”

TÖE12. “Programın güçlü yanını, seçmeli derslerin arttırılması ve "Dil Bilgisi Öğretimi" dersinin getirilmesi olarak değerlendiriyorum.”

TÖE13. “Seçmeli derslerin zorunlu seçmeli olmaktan çıkması ve gerçekten farklı seçeneklerin öğrencilere sunulacak olması.”

TÖE14. “Uygulamaların azalması dışında çok büyük bir değişiklik olduğunu düşünmüyorum.”

TÖE16. “Programın güçlü yanı olarak, bütün üniversitelerde zorunlu ve seçmeli ders saatlerinin ve dolayısıyla Kredi ve AKTS’lerinin standartlaştırılmış olması söylenebilir.”

Tablo 15. Türkçe Öğretmenliği Programının Nitelikli Olması İçin Öğretim Elemanlarının Önerileri

Görüşler	f
Öneriler	
Dünyadaki örnekler incelenerek program hazırlanması	1
Çocuk Edebiyatı dersinin artırılması	1
Uygulamalı derslere ağırlık verilmesi	5
Alan derslerinin çeşitlendirilmesi	3
Seçmeli derslerin çeşitlendirilmesi	4
Bazı seçmeli derslerin zorunlu olması	2
Öğretime dönük derslere uygulama eklenmesi	3
Teori ve uygulama oranlarının yeniden gözden geçirilmesi	7
Öğretmenlik uygulamalarını artması	3
Programın geniş katılımı ile yeniden düzenlenmesi	3

Tablo 11’de görüldüğü gibi Türkçe Öğretmenliği lisans programının nitelikli olması için teori ve uygulama oranlarının yeniden gözden geçirilmesi (f:7), öğretim programında uygulamalı derslere ağırlık verilmesi (f:5), seçmeli derslerin çeşitlendirilmesi (f:4), öğretmenlik uygulamalarının artırılması (f:3), programın geniş katılımı ile tekrar gözden geçirilmesi (f:3) gibi önerilerde bulunmuşlardır. Aşağıda bazı örnek ifadeler verilmiştir.

TÖE2. “Bilimsel ölçütler temel alınarak dünyada anadili eğitimi verecek öğretmenleri yetiştiren lisans programları incelenerek çağın gereklerine uygun bir uzun dönemli programa gereksinim vardır.”

TÖE3. “Çocuk Edebiyatı dersleri artırılmalı (mümkünse dört döneme çıkarılmalı), Türkçe öğretmeni adaylarının okuma ve yazma alışkanlığı kazanmaları için daha belirgin hedefler göstermeli... Uygulama dersleri dört yıla yaymalı...”

TÖE 4. “Uygulamalı derslere ağırlık verilmesi ve alan derslerinin çeşitlendirilmesi gerekir.”

TÖE5. “Seçmeli derslerin özellikle alana özgü genel kültür dersleriyle daha da zenginleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Geniş ve zengin bir seçmeli ders havuzundan öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçim yapabilmesi daha iyi olurdu.”

TÖE 6. “Bazı seçmeli derslerin zorunlu ders olması gerektiğini düşünüyorum: Anlambilim, İki Dilli Çocuklara Türkçe Öğretimi, Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi/Türkçe Öğretiminde Sınav Hazırlama vb.

TÖE7. “Bazı derslerin seçmeli ya da zorunlu ders olarak programda yer alması gerektiğini düşünüyorum: Sözlükbilim, Kütüphanecilik vb.”

TÖE8. “Öğretime yönelik derslere uygulama saatleri eklenmesi gerektiğini düşünüyorum: Konuşma Eğitimi, Yazma Eğitimi, Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Çocuk Edebiyatı vb.”

TÖE9. “Uygulama derslerinin ağırlıkta olması gerekir.”

TÖE10. “Teorik ve uygulamalı ders oranlarının yeniden gözden geçirilmesini öneriyorum.”

TÖE11. “Temel beceri derslerinin ve Çocuk Edebiyatı dersinin uygulamalı olması, okul deneyiminin tekrar programa eklenmesi ve hatta alt sınıflarda bu dersin alınması, alan eğitimi, meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin ağırlık oranının dönemlere göre eşit dağılması.”

TÖE12. “Öğretmenlik uygulamasının artması gerektiğini düşünüyorum.”

TÖE13. “Daha çok uygulamalı ders olmalı, derslerin ön koşul dersleri belirlenmeli, uygulamalı bazı derslerin daha az öğrenci gruplarıyla işlenmesi sağlanmalı.”

TÖE14. “Daha çok uygulamalı ders olmalı, derslerin ön koşul dersleri belirlenmeli, uygulamalı bazı derslerin daha az öğrenci gruplarıyla işlenmesi sağlanmalı.”

TÖE15. “Programın geniş bir katılımı ile yeniden oluşturulmasını öneririm.”

TÖE16. “Programın paydaşlarından, uygulayıcılarından, muhataplarından görüş alınarak yeniden düzenlenmesi gerekir.”

Sonuç ve Tartışma

2018 yılında uygulamaya konan Türkçe lisans programı ile ilgili olarak bu alanda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgularla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının Türkçe lisans programının niteliğine ilişkin olarak genelde olumsuz ifadeler kullandıkları görülmüştür. Programın ders saatlerinin ve uygulama saatlerinin azaltılması, Özel Öğretim Yöntemleri dersinin kaldırılması ve programın kuramsal ağırlıkta olduğu yönünde eleştiriler gelmiştir. Program açısından öğretim elemanlarının bir kısmı alan eğitimi derslerinin artırılması, öğretime yönelik derslerin erkene alınması ve alan eğitimi derslerinin sayısını artırılmasının program açısından olumlu olduğu yönünde görüşler ileri sürmüştür. YÖK (2018) programında derslerin teorik olarak yer almasına rağmen uygulamalı olarak işlenebileceğinin belirtilmesi derslerin kuramsal olarak ağırlığını kabul etmesine rağmen bu açıklama derslerin uygulama kısmının niye kaldırıldığını açıklayacak nitelikte görünmemektedir. Nitelikli bir öğretmenin niteliklerini kazanması ve öğrenme sürecinin etkililiği anlamında uygulamanın önemi göz önüne alındığında 2018 Türkçe lisans programının niteliğini düşüren en önemli etkenin derslerin teorik olarak programlarda yapılandırmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu yanıyla 2006-2007 programında uygulamalı derslerin daha fazla yer aldığı dikkate alındığında 2018 programının nitelikli öğretmen yetiştirme açısından bu programın oldukça gerisinde olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanları programda meslek ve alan derslerinin sayısının artırılmasını ve alana katkı getirecek “Dil Bilgisi Öğretimi” gibi derslerin programa konmasını olumlu bulmuşlardır. Ancak eklenen dersleri olumlu görmekle birlikte bu derslerin alan için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Programdan çıkarılan derslerle ilgili olarak “Sözlü Anlatım 1-2” derslerinin kaldırılmasını ve bunun yerine konan “Türk Dili 1-2” derslerini olumlu bulmadıklarını belirtirken öğretim elemanlarının bir kısmı programda çok büyük değişiklik olmadığını, çıkarılan derslerin bazılarının adının değişerek ya da ders saatleri azaltılarak programda yer aldığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanları “Özel Öğretim Yöntemleri dersinin alan için gerekli olduğunu ve programdan çıkarılmasını doğru bulmadıkları yönünde görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu açıdan bakıldığında hazırlanan Türkçe programında öğretim elemanlarının görüşlerine yeterli oranda yer verilmediği ve nitelikli öğretmen yetiştirme açısından ihtiyaçlar iyi analiz edilmediğinden alan için gerekli olan derslerin programdan çıkartıldığı ya da saatlerinin azaltıldığı söylenebilir. Babadoğan ve Boz’un (2005) yayına hazırladığı Öğretmen Yetiştirmede Kalite Sorunları Çalıştayı’nda öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin en önemli sorunlar arasında programların hazırlanmasında ulusal eğitim politikalarının ve uluslararası ölçütlerin dikkate alınmaması ve eğitim bilimleri alanında üretilen bilginin yeterince kullanılmaması ve ihtiyaç analizinin yapılmaması ön plana çıkmaktadır. 2018 Türkçe Öğretmenliği lisans programının hazırlanmasında da bu sorunların devam ettiği ve programa önemli ölçüde yansıdığı söylenebilir. Öğretim elemanları Türkçe Öğretmenliği lisans programındaki zorunlu dersler açısından en önemli sorunu derslerin uygulama saatlerinin azaltılması olarak görmektedir. Öğretim elemanları 1. sınıfta Türkçe dersleri yerine edebiyat ağırlıklı derslerin yer almasını, okul dışı derslerin ve drama derslerinin azaltılmasını, okuma yazma,

konuşma ve dinleme eğitimi derslerinin yalnızca 3. sınıfta programda yer almasını eleştirmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında nitelikli öğretmen yetiştirme açısından uygulama saatlerinin önemi dikkate alındığında ders saatlerindeki uygulamanın azaltılması programın niteliğini etkileyebilecek en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seçmeli derslerle ilgili olarak ise öğretim elemanlarının farklı görüşler ileri sürdükleri görülmüştür. Seçmeli derslerle ilgili olarak olumlu görüşlerde seçmeli ders sayısının fazla olmasının programı zenginleştirdiği, seçmeli derslerin işlevsel ve alana dönük olduğu yönünde görüşler öne çıkarken olumsuz görüşlerde ise zorunlu olması gereken derslerin seçmeli olması, seçmeli derslerin merkezce belirlenmesi ve sınırlandırılması, seçmeli derslerin genel kültür dersi ağırlıklı olması yönünde şekillendiği görülmüştür. 2006-2007 programında olduğu gibi Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Anabilim Dallarında seçmeli derslerin içerikleri bölüm kurullarına bırakılmıştır. Bu açıdan bakıldığında bölüm kurullarında seçmeli dersler belirlenirken zorunlu derslerin karşılamadığı düşünülen alanlarda öğretmen adaylarının eksiklerini tamamlayabilecek derslerin programa konulmasına olanak sağlanabilir (Ateş, 2015). Ancak öğretim elemanlarının eleştirilerinde belirttikleri gibi seçmeli derslerin YÖK tarafından kararlaştırılarak standart bir şekilde belirlenmesi bölümlerin ihtiyaçları temelinde seçmeli dersleri koyması önünde bir engel teşkil edebilir.

Öğretim elemanları programda yer alan meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin oranı ile ilgili dağılımın dengeli olduğu, meslek bilgisi ve alan derslerinin oranının arttığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretim elemanları alandaki uygulamaların az olmasını program açısından olumsuzluk olarak görürken öğretim elemanları arasından genel kültür, meslek bilgisi ve pedagojik derslerinin yetersiz olduğu yönünde görüş belirtenlerin de olduğu görülmüştür. YÖK'ün (2018) raporunda belirttiği gibi Öğretmen yetiştirme lisans programlarında Öğretmenlik Meslek Bilgisi (MB) dersleri %30-35; Genel Kültür (GK) dersleri %15- 20 ve Alan Eğitimi (AE) dersleri de %45-50 oranında yer almıştır. Bu oransal veriler öğretim elemanlarının meslek bilgisi ve özellikle alan derslerinin oranının arttığı yönündeki görüşle paralellik göstermektedir. Çiftçi (2011) 2006-2007 Türkçe öğretim programında alan derslerinin program içerisindeki ağırlığının istenen düzeyin çok uzağında olduğunu tespit etmişti. Alan bilgisi derslerinin 2018 programında artırılması önemli olmakla birlikte genel kültür derslerinin oranının azaltılması ve özellikle meslek bilgisi derslerinin öğretmenlik özelliklerine sahip olmadaki önemi dikkate alındığında alanı bilen ancak öğrenme-öğretme sürecini yapılandırma anlamında yeterli donanıma sahip olmayan öğretmen adaylarının yetişmesine neden olabilecektir. Programlara bakıldığında da meslek bilgisi dersleri yer almasına rağmen bu derslerin çoğunluğunda Öğretim İlke ve Yöntemleri, Drama ve Tiyatro Uygulamaları dersi gibi 3 saat olan oranlarının 2 saate düşürüldüğü görülmektedir. Dolayısıyla uygulama gerektiren bu tür derslerin 2 saatle sınırlandırıldığı için içerik yetiştirme kaygısı güdülmesine ve buna bağlı olarak öğrenme sürecine öğrencinin katılmadığı öğretmen merkezli geleneksel yöntemlerle derslerin işlenmesine ve dolayısıyla verimin düşmesine neden olabilecektir.

Türkçe lisans programları ile ilgili olarak öğretim elemanlarının genel çoğunluğu programdaki uygulama oranının önemli ölçüde düşürüldüğü, teorik saatlerin artırıldığı ve

uygulama ders saatlerinin azaltıldığı yönünde eleştirileri yanında öğretmenlik uygulamalarının yalnızca son sınıfta olmasını da yeterli bulmadıkları görülmektedir. Ancak Öğretmenlik Uygulaması 1 ders saatlerinin artmasını olumlu bulmuşlardır. YÖK'ün (2018) programının güncellenme gerekçesinde ortaya koyduğu öğretmenlik uygulamalarının daha geniş bir zamana yayılması ve daha yapılandırılmış bir biçimde gerçekleştirilmesi hedefinin Türkçe Öğretmenliği lisans programına yansımadağı ve uygulamaların ancak son sınıfta iki dönem olarak yer aldığı görülmektedir. Öğretmen yetiştirme anlamında birçok ülkede öğretmenlik uygulaması 4 döneme yayılmıştır. Örneğin Amerika'da Kent State Üniversitesinde öğretmenlik lisans programlarında iki yıldan itibaren alan uygulamaları, staj derslerinin yer aldığı ve son yıl ikinci dönem sadece mesleki pratik uygulama ve staj dersinin yer aldığı programlar uygulanmaktadır (Aykaç, 2018). Türkiye'de ise sadece son yıl uygulama olmasından dolayı Türkçe Öğretmenliği lisans programlarının oldukça yetersiz kalacağı söylenebilir. Bu yönüyle program yeni uygulamaya konmasına karşın öğretmen yetiştirme programının yeniden hazırlanması konusunda tartışmalar şimdiden gün yüzüne çıkmaktadır. Yıldırım'a (2011) göre de bunda öğretmen eğitimi programlarındaki değişikliklerin belirli bir kuramsal ve kavramsal çerçeve kapsamında yapılması ve araştırma sonuçlarının program hazırlanırken dikkate alınmamasının önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Bu nedenlerden dolayı programın kendi içinde çelişkiler taşıdığı ve yeniden bir yapılanma ihtiyacını ortaya çıkardığı söylenebilir.

Öğretim elemanlarının önemli bir kısmı programın güçlü bir yanı olmadığı yönünde görüş belirtmesine karşın bir kısmı ise programa nitelikli seçmeli dersler konması, öğretime yönelik derslerin 2. sınıftan itibaren başlaması, dil öğretim derslerinin programa konması, alan ve meslek bilgisi derslerinin oranının artması ve AKTS'lerin standartlaşması anlamında programın olumlu bir özellik taşıdığını ve bu yönlerin programın güçlü yanlarını oluşturduğunu belirttikleri görülmüştür.

Öğretim elemanları Türkçe Öğretmenliği lisans programının nitelikli olması için teori ve uygulama oranlarının yeniden gözden geçirilmesi, programda uygulamalı derslere ağırlık verilmesi, seçmeli derslerin çeşitlendirilmesi, öğretmenlik uygulamalarının artırılması, programın geniş katılımı ile tekrar gözden geçirilmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda programdaki eksiklikler göz önüne alınarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Türkçe öğretmenlerinin nitelikli yetişmesi için 2. sınıftan başlayarak 4 dönem öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerine yer verilmelidir. Son sınıf 2. dönemde öğretmen adayları tüm dönem staja katılmalıdır.
- Programdaki dersler kuramsaldan çok uygulama ağırlıklı olmalıdır.
- Türkçe alanında gerekli olduğu halde programda seçmeli olarak yer alan dersler zorunlu ders olmalıdır.
- Alan için gerekli olan "Sözlü Anlatım 1-2", "Özel Öğretim Yöntemleri 1-2" gibi dersler programa yeniden konmalıdır. Özel Öğretim Yöntemleri dersini bire bir karşılayan bir dersin yeni programa konmadığı açıktır. Ayrıca yeni konan Türk Dili dersinin içeriği sanılanın aksine Sözlü Anlatım ders içeriğini hiçbir şekilde karşılamamaktadır. Çoğu zaman görgü kurallarının bile öğretildiği, gençlerin

topluluk karşısında ilk konuşma deneyimlerini uzman bir rehberle edindikleri Sözlü Anlatım isimli bu derse çok ihtiyaç vardır.

- Türkçe öğretmen yetiştirme lisans programlarının öğrenci, öğretim elemanı görüşlerine dayalı olarak yapılan değerlendirmeler ışığında program geliştirmedeki bilimsel ilkeler göz önüne alınarak yeniden geliştirilmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2000). Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. (41), 293-301.
- Ateş, M. (2015). Türkçe öğretmenliği lisans programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından incelenmesi.
- Aykaç, N. (2018). Türkiye (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi) ve Amerika'daki (Kent State Üniversitesi) okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (48), 624-649.
- Babadoğan, C. & Boz, H. (2005). *Öğretmen yetiştirmede kalite sorunları çalıştayı*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Başkan, A. G. & Aydın, A. (2006). Türkiye'de öğretmen yetiştirme sistemine genel bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Çiftci, M. (2011). Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve program sorunu. *TurkishStudies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 6(1), 403-410.
- Creswell, J. W. (2003). *Researchdesign: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London: Sage Publications, Inc.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarına göre Türkçenin güncel sorunları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(11), 491-515.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.
- Kavcar, C. (2003a). *Alan Öğretmeni Yetiştirme. Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı (pp.81-89)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kavcar, C. (2003b). *Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu*. Ankara: Tekışık Yayıncılık Web Ofset Tesisleri.
- Kurudayı, M. & Tüzel, S. (2011). Türkçe eğitimi lisans programının Türkçe öğretmeni özel alan yeterlilikleri açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 1(2), 40-51.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203-218.
- Saraç, C. (2005). Türk dili ve edebiyatı/Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi. *Eğitim Araştırmaları*, 21, 211-222.
- Marshall, J. (1994). *Anadili ve yazın öğretimi* (Çev. Cahit Külebi). Ankara: Başak Yayınları.
- Saylan, N. (2014). 7-9 Mayıs 2014 tarihleri arasında Gaziantep Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 3. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresine sunulan çağrılı bildiri.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TEDMEM, (2014). *2014 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

- Yıldırım, İ. & Vural, Ö. F. (2014). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*. 3(1), 73-90.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2011). Öğretmen eğitiminde çatışma alanları ve yeniden yapılanma. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 3(6), 1-17.
- YÖK (2006). Eğitim fakültelerinde uygulanacak yeni programlar. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen.htm> (Ziyaret Tarihi 16.04.2019)
- YÖK (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari.../yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>(ziyaret tarihi 10.06.2019)